

VEROORDEELING

VAN

DR. PETRUS VAN CAMMINGHA,

WEGENS

het smaden en lasteren van het Landsbestuur,

EXTRACT uit het Crimineel Sententieboek 's Hofs
van Friesland, van 1510—1542, 1e deel.

1527, den 27 Maart.

In der saken, hangende voere den Houe van *Vrieslandt* tusschen den Procureur Generael, aenlegger ter eenre zijde, tegens Doctor Petro van Cammingha (*), geuangen, verweerer ter ander. Die voersz. Aenlegger seggende ende proponerende: Dat, hoewel die geuangen is een ingeboren van desen lande, ondersaet van den K. M., die niet en behoirt yet te doen ofte seggen tenderende eenichssins tot cleijnicheijt van Zijre Majt. Stadthouder ende Raedt ouer dese landen, oft tot achterdeel derseluer landen; dess nyettegenstaende hadde de geuangen tot diuersse stonden belieft sulcx te doen; ende eerst, dat hij int laetste belech van *Lewarden* onwillich geweest hadde mede

(*) Deze zelfde Peter van Kammingha zal het geweest zijn, die in 1506 wegens zijne misdaden genade ontving van Regt en Raad der stad *Leeuwarden*, voor welke weldaad zijn vader, Syuck Gheritzoon Kammingha, de Regering bedankte bij eene op perkament geschreven en bezegelde verklaring, in het Stedelijk Archief bewaard, hoewel Voorda dit in no. 51 niet opgaf. Zie deze personen vermeld in het *Stamboek van den Frieschen Adel*, I 73, II 49.

W. E.

te waecten, hoewel hem tselue bij den Burgemeester, hij, ingeval de stadt overvallen worde, bij den vanden wilde gaen in de kercke ende helpen singen: Te Deum laudamus; dat noch in Decembri anno XXXII die geuangen mit quade maniere gepersuaदेert heeft de burgeren van *Leuuaerden*, dat zij niet consenteren en souden, dat men Rudolf van Bunnaw mit sekere knechten bynnen *Leuuaerden* logeren soude; dat deselve geuangen in Julio laestleden in een landdach, die gehouden worde tot *Leuuaerden* int cloester van de Minrebroeders, zeer oneerlijken van den Raedt gesproken hadde, seggende: dat zij wesen sentencien diffinitijff nae t hemelelijcken ende als een die nae een aexter schiet op een boom, die hij niet en raecht, dit selue tot dinersen stonden ende plaetsen verhaelende; dat noch in Julio laestleden op ten voorsz. landdach, daer bij mynen Heeren Stadhouder ende Raedt den Staeten een propositie gedaen was nopende de beschermnisse van de lande tegens ouerloop van knechten, naedat bij den Staeten genoegh gesloten was die andwoorde, die men op te propositie voirsch. geuen soude, die geuangen, bij die van *Oostergoe* gedeputeert wesende mit Abbe Syencksma ende Feijke Schrijotsma, omme aen die van *Westergo* te gaen ende henlijden te vragen, oft hen goet ende geraeden dochte, dat men mynen Heeren Stadhoudere aendrageghen soude twee punten ende deselve aen hem solliciteeren, te weten, dat de Biltlanden mede mochten contribubel worden in alle lasten van den lande, ende omme te hebben geleerde ende eenen nyuwen Raedt in den lande, oft dat henlijden niet geraeden en dochte dese twee punten aen te draeghen; hadde die geuangen, sijn commissie ende bevel overtrepende, die van *Westergo* aengedragen, dat die van *Oostergoe* gecomcludeert hadden die voorsz. twee punten aengedraghen te worden, ende, ingevalle die selfde niet geconsenteert en worden,

dat zij dochten te reuoceren all tgunt, dat zij tenselven daeghe voere der noen geconcludeert hadden op ten landtdach, ende en dochten nijet te gheuen, voere de voirs. punten geaccordeert souden zijn; ende bij zijnen collegen gestraeft sijnde, seijde, „waeromme en soudt men dat nijet seggen?” zoodat vuyt dezen eenighe van den gedeputeerden gescheijden waeren; ende ten hadde geweest, dat mijn Heere Stadtholder, hieraff geaduerteert sijnde, daar inne niet geremediert hadde, waere gescapen geweest, dat die Staten van den lande al gescheijden souden hebben sonder andtwirde in te brenghen, daerduer t landt bezwaerdte hadde moghen blijuen ende gescapen was sedicie ende oploop vuyt te kommen, mijt meer andere feijten ende delicten bij den geuanghen geccommitteert, diewelcke nijet en behoirden ongepuniert te blijuen, maer gestraeft te wordden tot exempel van een andere. Concluderende, dat de geuanghen gecondempneert soude wordden, verbuert te hebben zijn lijff ende goet, dat hij gerecht soude wordden mijt den swaerde, zijn goet geconfisqueert tot proffijt Keijs. Majt. oft dat hij anders gecorrigeert soude wordden criminelick ofte ciuילick, als men vuyten processe beuinden soude te behoeren, begerende recht ende justicie in der besten forme, etc.

Waertegens bij den Verweerder geseit is: Dat: Te Deum laudamus te singen een goet werck in hem selven is, en wordt soowel gesongen in droeffnisse als in victorie, tselue deducerende bij exempele int ouerval van den Dam, daer de priesters songhen: Te Deum laudamus in der kercken als de stadt overvallen wordde, om huere lijff te salueren. Oick hadde hij in der schoelen geleert, dat t woirdt „Sabaoth,” staende in: Te Deum laudamus, te seggen is: „mijn Heere, mijn God! waertoe hebstu mij verlaten?” twelck in droeffnisse wel gesongen mach wordden; ontkennende dat Rodolf van Bunauw mijt zekere knechten anno XXII buijten de stadt *Leeuwarden* hebben moeten blijuen duer zijn toedoen. Aengaende tgunt dat de Procureur Generael

voirstelt geschied te wesen op ten landtdach in Julio lestleden, bekendt de geuangen geseet te hebben: „Dat die van den Raedt wysen sentenciën nae t hemelteyken ende als een, die nae een aecxter op een boom schiet, die hij nijet en raeckt”; maer seijde, dat hij tselue geseet hadde vuijt oirsaeke hij zoe veel clachten hoorde van den procureurs ende partijen, dat zy tot gheen expedicie van justicie en konden geraeken, ende dat haer processen IX oft XII jaeren blyuen hangende ongetermineert, soodat in dese woirden geen bedroch oft quaetwillicheijt gelegen is geweest, ende tegens nijemandt gesproken dan die Raeden, vuijt wyens naem hier niet agiert en wordt; oick ten quaetsten en soude hij geuangen te dijer cause nyet meer verbuert mogen hebben dan vier gouden florenen, achtervolgende d'ordonnantie van den furst van Sassen. Ende en was in den voirsz. landtdach den XXVIIIen July voer der noen nyet vorder gesloten bij die van *Oostergo* dan datter gedeputeert waeren drie oft vier persoonen, die myt myn Heer den Stadthouder ende Raedt souden macht hebben te concluderen hoe men de landen tegens knechten beschermen soude moghen, indyent noot werdde. Ende van gundt dat hij verweerer die van *Westergo* geseet hadde, dede hij zijn rapport weder aen die van *Oostergo*, die tselve voer goet aengesien hebben (zoo zij daertegens nyet en seyden); oick al hadde hij die van *Westergo* breeder aangegeuen dan hem belast was, en mach daervuyt nyet voirder gehouden wesen dan ad interesse; ende en heeft dat nyet gedaen vuyt eenighe quade meijninghe, twelck wel blijkt vuijt dijen, dat hij veel goeder dinghen op ten voirsz. landtdach eerst gemoueert ende voirtgesteld heeft tot vordel ende prouffyt van den lande. Ontkennende dat eenighe van den Staeten gescheijden waeren vuyt zyn aenbrenghen aen die van *Westergo* ende dattet gescapen was, dat zij al gescheijden souden hebben sonder antwoirde opte propositie te gheuen. Ontkennende insgelijcx alle d'andere

feijten bij den Procureur Generael voirstelt, sustinerende dat daervuigt geheel condempnatie tegens hem vallen en mach, om veel redenen tot zijnder deffenssie bygebracht; concluderende tot absolucie.

Waertegens bij den Procureur Generael gerepliceert is geweest ende bij den geuangen geduplicateert, elcx van den partijen alligerende meer andere middelen ende feijten, als breeder in den processe blijcken mach; waerinne zooverre geprocedeert is, dat partijen toegelaeten zijn haere productie te doene, ende zijn onder andere zekere tuijgen ouer beide sijden beleijdt, gerenuncieert van meer te willen produceren, gerenuncieert van reprochen oft reprobacien, saluacien ende bij den beijden partijen geconcludeert in recht ende rechtsbegeert.

T voirsz. Hoff, met rijpe deliberatie van raede duergesien ende ouergewegen hebbende all tgunt dat totter materijen dienende is, in den naem ende van wegen Roomsche Keyserlijke Maiestaet, Coninck van Germanien, van Spaenghien en Eertshartoge van Oistenrijcke, Hertoghe van Bourgoungen, van Brabant etc. Graue van Hollandt, Zeelandt ende Heere van Vrieslandt: Interdiceert den Verweerer als aduocet, procureur, sollicitant oft anderssins, schriftelyck oft bij monde, int heymelick oft openbaer; eenighe partijen meer te dienen in saecken, die sy voer den Houe van Vrieslandt te doen sullen hebben; interdiceert oick den Verweerer te commen in enighe landtdaeghen, communicacien ofte andere vergaderinge, s landts saken aengaende, hoe die wesen moghen, int generael oft int particulier, oft raedt daerin gheuen, op peyne, indyen hij naemaels beuonden wordt hiertegens gedaen te hebben, daeroff gepuniert te worden aen lijff ofte goet nae gelegentheijt van den saken; priueert denseluen Verweerer van alsulcke preuilegien van vrijheijt oft anderssins, als hij van K. M. als Aedel soude moghen pretenderen te hebben, ende condempneert hem, bouen de kosten van syne geuangenisse, in

de somma van *achthondert Karolusguldens*, te betaelen in handen van den Rentmr. generael van Vrieslandt, omme deselue besteedt te worden tot maicken van een Cancelrije.

Aldus gedaen te *Leeuwaerden* in der Cancelrijen, bij mijnen Heere den Stadthouder, Heeren ende Meesteren Joost Sasbout, Doctor Marten van Naerden ende Eueraert Nicolaj, commissarijssen, Kempo van Martena, Doctor Tyaerdt van Bourmania, Tzalinck van Botnija, Julius van Botnija, Riddersen, Johan Rattaller en François van Alphen, alle Raden Keijz. Majt. in Vrieslant, opten XXVIIen dach Marcij, anno XV^cXXVII.

Dat de in de bovenstaande sententie bepaalde boete van f800 werkelijk is betaald, blijkt uit het navolgende:

EXTRACT uit de IXe Reeckeninck Johans Rattaller van den Rentmeesterschippe generael van *Oest-vriesland*, van 1527—28.

Fol. 18 vso. Ander ontfanck van confiscasien ende criminelen saecken, geuallen bynnen tijde dezer Rekeninghe.

Fol. 20 rto. Van Docter Petro van Kamminga, die bij mijnen Heere de Stadthouder, Meester Joest Sasbout ende Heeren van den Rade in Vrieslandt gecondempneert is in de somme van *achthondert Karolusguldens*, twintich stuers voor stuck gereeckent, ende dat ter cause van dat hij een vals rapport gedaen hadde in eenen gemeijnen dach of dachuaert, daer alle de Staten van den lande vergadert waeren, ende was voort gepruieert van allen beneficien, die hij van der K. M. genyetende was. Daeromme hier de voern. somme van . . . VIII^c fl

(Medegedeeld door wijlen Mr. W. W. Buma.)